

Foto: Jan-Kåre Ruud

PLANPROGRAM FOR KOMMUNEDELPLAN FOR KLIMA- OG ENERGIPLAN FOR RANDABERG KOMMUNE 2018 - 2030

Innhold

1. Innledning.....	2
1.1. Planprogram.....	2
2. Fakta om Randaberg kommune	3
3. Statlige føringer	3
3.1. Konsekvenser ved klimaendringer.....	3
3.2. Klima og energiplan.....	4
3.3. Klima- og energiplanlegging	4
4. Regionale planer	5
4.1. Regionalplan for energi og klima i Rogaland 2010 – 2020	5
4.2. Regionalplan for Jæren 2013-2040	5
4.3. Regionalplan for landbruk (vedtatt i 2013).....	5
5. Organisering av arbeidet med klimaplan	6
6. Framdrift.....	6
7. Medvirkning	7
7.1. Landbruk	7
7.2. Næringslivet	7
7.3. Barn og unge.....	7
7.4. Velforeninger	7
7.5. Kommunale nettverk.....	7
7.6. Offentlig høring.....	7
8. Satsningsområder	8
8.1. Areal og transport.....	8
8.1.1. Interkommunale prosjekter.....	8
8.2. Landbruk	9
8.3. Avfall og avløp.....	9
8.4. Grønne innkjøp.....	9
8.5. Miljøkrav i planlegging og utbygging, stasjoner energi (bebyggelse)	9
8.5. Biogass	10
8.7. Energi.....	10
8.8. Klimaregnskap	10
9. Klimautslipp i Randaberg kommune 2016.....	11

9.1. Totalt utslipp i 2016 (tonn CO2-ekv) 47056	11
9.2. Randaberg kommune sammenlignet med andre kommuner i Rogaland.....	12

1. Innledning

Under budsjettbehandlingen 2017 sak 64/17 ble følgende vedtak fattet i kommunestyret:

«Klima- og energiplan: Kommunestyret i Randaberg vedtok en klima- og energiplan i februar 2012. Det har skjedd mye på klimafeltet siden 2012, særlig når det gjelder fokus på bærekraft. Rådmannen bes om å sørge for en gjennomgang av planen i løpet av 2018, parallelt med det pågående kommuneplanarbeidet. I forbindelse med gjennomgangen av planen skal det legges fram et forslag til hvordan kommunen kan utarbeide et samlet karbonbudsjett for sin egen virksomhet. Det bes om en status for arbeidet innen sommeren 2018.»

I dag er det å redusere klimautslipp et viktig politisk mål både internasjonalt og nasjonalt. Regjeringen har som mål å redusere klimautslippet med minst 40 prosent i 2030 sammenlignet med 1990. For 2050 skal målet være en reduksjon av klimagassutslippene med 80 til 95 prosent i forhold til 1990.

Skal dette målet nås må også den enkelte kommune gjøre sitt for å redusere eget utslipp.

Klimaforliket sier at veksten i biltrafikk ikke skal øke i storbyområdene. Det betyr at flere må velge bort bil, til fordel for kollektiv, sykkel og gange. Bymiljøpakken (tidligere Bypakke Nord-Jæren), legger opp til nullvekst i personbiltrafikken. Pakken har en fordelingsprofil på 70 % til kollektiv/sykkel/gange og 30 % til vegtiltak. En utfordring for Randaberg er at fordelingsprofilen i vår kommune er mer rettet mot vegtiltak enn i de andre kommunene. Vi må jobbe mer med å definere hva som er våre muligheter for å redusere klimagassutslippene.

Klimaendringer gir økte utfordringer, særlig i form av økte nedbørsmengder og større belastning på det kommunale avløpsnett. Kommunen må settes i stand til å håndtere økte nedbørsmengder og klimaendringer generelt.

1.1. Planprogram

Hensikten med planprogrammet er å legge føringen for det videre arbeidet med Klima- og energiplanen i Randabergkommune. Fastsette framdriften, beskrive hvordan involvering fra innbyggere, næringsliv, lag og foreninger best kan ivaretas. I tillegg sier planprogrammet hvilke områder det er ønskelig å satse på.

2. Fakta om Randaberg kommune

- Norges minste landkommune, 24 km²
- 10 977 innbyggere per 01.10.2017
- Antall husholdninger 2016 4.176
- Befolkningstetthet på 400 personer per km² i Randaberg
- 14 tettest befolkede i Norge
- 65% av arealet i kommunen er dyrket landbruksjord

3. Statlige føringer

Begrepet «Det grønne skifte» blir stadig mer brukt når en snakker om klimaendringer. Klima- og miljødepartementet skriver på sin hjemmeside at dette skifte må skje i løpet av 30-50 år. Dette vil være krevende, men fullt mulig.

Regjeringen trekker fram følgende områder som dert bør satses på:

- Utslippsreduksjon i transportsektoren. Gjennom en politikk der lavutslippsbiler får lavere avgifter enn biler med høyere utslipp.
- Elektrifisering kan også skape omstilling i andre sektorer. Batterier er på vei inn i skipsnæringen, i forbindelse med hybride framtidsløsninger.
- Nye statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging bidrar til utvikling av mer kompakte byer og tettsteder med korte avstander mellom ulike gjøremål. Dette vil redusere transportbehovet. Sammen med utbygging av kollektivtilbudet legges det til rette for det grønne skifte i norske byer.

3.1. Konsekvenser ved klimaendringer

I Klima i Norge 2100, Kunnskapsgrunnlag for klimatilpasning oppdatert 2015 NCCS report no. 2/2015, beskrives konsekvensene ved å ikke iverksette tiltak mot klimaendringer.

Med fortsatt raskt økende klimagassutslipp beregnes følgende medianverdier for klimaendringer for Norge fram mot slutten av dette århundret:

- Årstemperatur: Økning på ca. 4,5 °C (spenn: 3,3 til 6,4 °C)
- Årsnedbør: Økning på ca. 18 % (spenn: 7 til 23 %)
- Styrtregneepisodene blir kraftigere og vil forekomme hyppigere
- Regnflommene blir større og kommer oftere
- Snøsmelteflommene blir færre og mindre
- I lavtliggende områder vil snøen bli nesten borte i mange år, mens det i høyfjellet kan bli større snømengder i enkelte områder
- Det blir færre isbreer og de som er igjen har blitt mye mindre
- Havnivået øker med mellom 15 og 55 cm avhengig av lokalitet

Med reduserte klimagassutslipp vil klimaendringene bli betydelig mindre.

3.2. Klima og energiplan

I Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene beskrives hvilke krav som settes til kommunen:

Kommunene, herunder fylkeskommunene, skal gjennom planlegging og øvrig myndighets- og virksomhetsutøvelse stimulere og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, samt økt miljøvennlig energiomlegging. Som det fremgår av St.meld. nr. 34 (2006-2007) Norsk klimapolitikk har kommunene ulike roller og besitter virkemidler i sektorer som er ansvarlige for store klimagassutslipp i Norge. Kommunene er både politiske og kommersielle aktører, tjenesteytere, myndighetsutøvere, innkjøpere, eiendomsbesittere og har ansvar for planlegging og tilrettelegging for gode levesteder for befolkningen. Kommunene kan derfor bidra til å redusere Norges utslipp av klimagasser og til å gjennomføre energieffektivisering og omlegging til miljøvennlige energiformer.

Formålet med disse statlige planretningslinjene er å:

- a. sikre at kommunene går foran i arbeidet med å redusere klimagassutslipp.
- b. sikre mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i kommunene.
- c. sikre at kommunene bruker et bredt spekter av sine roller og virkemidler i arbeidet med å redusere klimagassutslipp.

3.3. Klima- og energiplanlegging

Kommunene skal i sin kommuneplan eller i egen kommunedelplan innarbeide tiltak og virkemidler for å redusere utslipp av klimagasser og sikre mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i tråd med denne retningslinjen.

Planer som behandler klima- og energispørsmål, skal følges opp i planens handlingsdel og legges til grunn og gi føringer for kommunens mer detaljerte planlegging, og myndighets- og virksomhetsutøvelse. Plan- og bygningslovens regler om revisjon av handlingsdelen gjelder tilsvarende.

Revisjon av planer som behandler klima- og energispørsmål, skal vurderes regelmessig og minst hvert fjerde år, jf. bestemmelsen om revisjon av kommunal planstrategi (plan- og bygningsloven § 10-1).

Innholdet i plan som behandler klima- og energispørsmål

Planen bør inneholde:

- a. Informasjon om klimagassutslipp i kommunen fordelt på kilder/sektorer. Alle kilder som innebærer direkte utslipp av klimagasser innenfor kommunens grenser, bør inkluderes.
- b. Informasjon om energisystem, energiforsyning og forbruk av energi innen kommunens grenser, herunder tilgang på miljøvennlige energiressurser.
- c. Fremskrivning av utslippene i kommunen om det ikke gjennomføres nye tiltak, forventet etterspørsel etter energi og forventet ny energiproduksjon. Fremskrivningsperioden bør være minst ti år.
- d. Ambisiøse mål for utslippsreduksjoner.
- e. Ambisiøse mål for mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i kommunal bygningsmasse og i kommunen for øvrig.
- f. Tiltak og virkemidler for reduksjon av klimagassutslipp, mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging. Tiltakene/virkemidlene bør i størst mulig grad være koplet til oppnåelse av de målene som er satt av kommunen.
- g. Utredning av virkemidler som tenkes benyttet for å nå målsettingene.
- h. Handlingsprogram med en tydelig ansvarsfordeling for oppfølging av klima- og energiplanene.

Kommunen bør vurdere om klima- og energiplanleggingen skal inkludere andre elementer enn dem som fremgår av bokstavene a–h.

4. Regionale planer

4.1. Regionalplan for energi og klima i Rogaland 2010 – 2020

Formålet med planen er å gi regionale føringer for bærekraftig energiproduksjon i fylket samt å utarbeide strategier og tiltak for mer effektiv energibruk og mindre utslipp av klimagasser fra Rogaland. Målene i regionalplanen er harmonisert med nasjonale mål. Klimaregnskapet for Rogaland viser at det i første rekke er storindustrien som er den største bidragsyteren med tanke på klimagassutslipp

4.2. Regionalplan for Jæren 2013-2040

Regionalplanens mål er å legge til rette for en by- og tettstedsutvikling basert på regionale helhetsløsninger som effektiviserer arealbruk og transportarbeid, styrker verdiskapingen, sikrer jordvern, natur- og kulturverdier og gir høy livskvalitet.

Regional plan for Jæren er nå under oppdatering.

4.3. Regionalplan for landbruk (vedtatt i 2013)

Regionalplanen skal bidra til en regional landbrukspolitikk som styrker og utvikler landbruket i Rogaland. Planen er både et styrings- og utviklingsverktøy som vil være retningsgivende for utviklingstiltak, prosjekt og virkemiddelbruk blant annet på kommunalt nivå.

5. Organisering av arbeidet med klimaplan

Kommunestyret har øverste ansvar for kommuneplanarbeidet.

- Vedtar utleggelse av planprogram
- Fastsetter planprogram
- Vedtar utleggelse av høringsutkast
- Vedtar ny klima og energiplan

Kommuneplanutvalget er politisk styringsgruppe.

- Politisk beslutningsorgan i alle faser av planarbeidet
- Fatter prinsippavgjørelser og foretar strategiske valg underveis i planprosessen

Rådmannens sjefsgruppe er administrativ styringsgruppe.

- Administrativt ansvar for planarbeidet.
- Sørger for helhetlig og tverrfaglig fokus i forhold til kommunens oppgaver
- Ser til at kommuneplan- forslaget utarbeides på en måte som kan følges opp i en framtidig handlings- og økonomiplan.

Tjenesteområdet plan- og miljø har prosjektansvar for gjennomføring av planprosessen og utarbeidelse av planforslag.

6. Framdrift

	2018							2019					
	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6
Behandling av planprogrammet	■												
Høring Varsel om oppstart		■	■	■									
Vedtak planprogram				■	■								
Første utkast til plan		■	■	■	■	■	■						
Politisk vedtak om høring								■	■				
Sendes ut på høring									■	■	■	■	

8. Satsningsområder

8.1. Areal og transport.

I Randaberg kommune er utslipp fra veitrafikk det største utslippet etter sjøfart og utgjorde i 2016 25% av det totale utslippet. Sjøfart utgjorde i 2016 41% av alle utslipp.

Det meste av person og varetransport i kommunen foregår med bil. Mye av utslippene fra vei skyldes gjennomkjøringstrafikk på E39 og Fv. 409.

Det er en målsetning i Randaberg kommune å legge bedre til rette for miljøvennlige alternativer. Kommunen har et lite areal og det er relativt flatt. Dette gjøre det enkelt å benytte sykler for å komme seg rundt i kommunen. I deler av kommunen er det i dag bygd ut med gang og sykkelstier, men det er fortsatt områder hvor det mangler fortau og sykkelstier. Bruken av elsykler har hatt en kraftig økning og er for mange et godt alternativ til bil. For å stimulere til økt bruk er det viktig med sikre sykkelparkeringer.

Rogaland er et av fylkene som har flest elbiler. Kommunen bør gå foran med å skifte ut sin egen bilparken til miljøvennlig biler. I dag har kommunen bare tre elektriske biler og 11 hybrid. Se vedlegg 1.

Det er gratis parkering i hele Randaberg. For å redusere biltrafikken med fossilt drivstoff kan det å innføre parkeringsrestriksjoner i sentrum være en løsning. Hurtiglading for el-biler i nærheten av sentrum vil kunne bidra til økt bruk.

8.1.1. Interkommunale prosjekter

Randaberg kommune er med i Bymiljøpakken som skal gi bedre kollektivtilbud, bedre forhold for de som går og sykler og bedre framkommelighet på veiene. Gjennom en rekke tiltak skal Nord-Jæren oppnå lavere klimautslipp, kortere bilkøer og mindre trafikkstøy. Når flere sykler, går eller tar buss, blir det kortere kø for dem som faktisk trenger å kjøre bil. I tillegg får alle renere luft. Prosjektet vil fortsatt bli viktig for å få til gode løsninger for hele området.

Randaberg kommune er også med i prosjektet HjemJobbHjem. Hensikten er å få ansatte til å bytte fra privatbiler til kollektivt eller sykkel. Kommunen bør fortsette arbeidet med å stimulerer ansatte i kommunen til å velge andre alternativer enn bil.

I Randaberg er det i dag to stasjoner for bysykler med totalt 8 ladepunkter. Det er konkrete planer om å etablere to til. En ved bussholdeplassen i sentrum og en ved Vestre Goa. I tillegg er det søkt om 20 sykler til med til sammen 40 ladepunkter.

Svevestøv fra piggdekk er et stor problem for luftkvaliteten i storbyer vinterstid. For å redusere dette innførte Stavanger kommune fra høsten 2017 piggdekkavgift. Randaberg kommune valgte sammen med Sola og Sandnes å ikke innføre det. Svevestøv har ikke vært problem i Randaberg, men siden vi er nabokommune til Stavanger bør Randaberg fortsette arbeidet med å redusere bruken av piggdekk. Reduksjon av piggdekk vil også medføre mindre slitasje på asfalt og redusere støy.

Et viktig virkemiddel for å redusere biltrafikken er å etablere nye boligområder i nærheten av offentlig kommunikasjon. Dette må det tas hensyn til ved fremtidige utbygginger. Kommunen skal arbeide for å bedre kollektivtilbudet i kommunen.

8.2. Landbruk

Landbruket er den tredje største utslipper av klimagasser i kommunen og utgjorde i 2016 18% av det totale utslippet. Det å redusere utslippet innen landbruk vil bli en viktig målsetning framover. Innføring av nye metoder for spredning av gjødsel, og stimulere til bruk av biogass og elektrisitet istedenfor diesel og bensin kan være viktige virkemidler.

8.3. Avfall og avløp

Randaberg kommune har avtale med IVAR om håndtering av husholdningsavfall. Alt innsamlet avfall kjøres til IVAR sine anlegg. Bedrifter og virksomheter må selv inngå avtaler med renovasjonsfirmaer. Randaberg kommune har avtale med Norsk gjenvinning for avfall fra virksomhetsbygg.

I 2017 var husholdningsavfall per innbygger 380 kg i året (SSB).

Reduksjon av avfall, både fra private og offentlige blir et viktig satsningsområde.

8.4. Grønne innkjøp

Randaberg kommune har et innkjøpssamarbeid med kommunene Stavanger, Sola, Sandnes og delvis Rennesøy, Finnøy og Forsand om innkjøp.

Ved innkjøp stilles det krav om at leverandørene skal fylle bestemte miljøkrav avhengig av type innkjøp. I kommunens innkjøpsreglement er det et eget kapittel om miljø hvor formålet er definert på følgende måte:

«Miljøeffektivitet betyr å få mer ut av mindre – det vil si høyere verdiskapning med mindre miljøbelastning.

Randaberg ønsker å være en grønn landsby, og i dette ligger det også et krav om å være en miljø- og energigivninglig kommune. Videre legger dette føringer for vår miljøprofil innenfor anskaffelser. Krav til leverandører om miljøeffektive produkter og tjenester er derfor et viktig bidrag fra oss som ønsker å ta miljøarbeid på alvor. Norske lover og regelverk gir rom for å stille etiske krav i offentlige anskaffelser. Les mer om det her: http://etiskhandel.no/Offentlig_sektor/index.html

Ved inngåelse av framtidige innkjøpsavtaler skal kommunen stille ambisiøse miljøkrav i tråd med gjeldende retningslinjer.

8.5. Miljøkrav i planlegging og utbygging, stasjoner energi (bebyggelse)

Energikrav til nybygg er definert i TEK 17. De samme kravene stilles også for kommunens egen bygg.

Kommune bør gå foran i å stille strengere krav til egne bygg, for eksempel å benytte

mer tre i bygningsmateriale da dette binder bedre CO₂.
I arbeidet med klimaplan bør det utarbeides en kravspesifikasjon for kommunale bygg.

8.5. Biogass

Det er kun Lyse sin stasjon på Randabergslette som i dag har biogass. Her er det også hurtiglader for el-biler som eneste i Randaberg. IVAR produserer biogass i sitt anlegg i Mekjarvik som blir solgt på Lyses fyllestasjoner. Det må ses på utvidet bruk av biogass

8.7. Energi

Kommunen har ingen egne energikilder. Den største energikilden er Lyse som kommunen er deleier i.

Randaberg kommune er med i «Oljefri». Hensikten er å få folk til å fjerne gamle oljetanker fra hager og kjellere før de begynner å forurense. Det vil bli innført forbud mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger fra 2020. Arbeidet med å fjerne gamle oljetanker bør fortsettes.

Kommune har elektrisk oppvarming i sine kommunale bygg. I nyere bygg er det også montert varmepumper, og gassfyr (nye Harestad skole) som et supplement til elektrisitet.

Bruk av varmepumper og andre alternative energikilder som solpanel blir viktige satsningsområder fremover.

8.8. Klimaregnskap

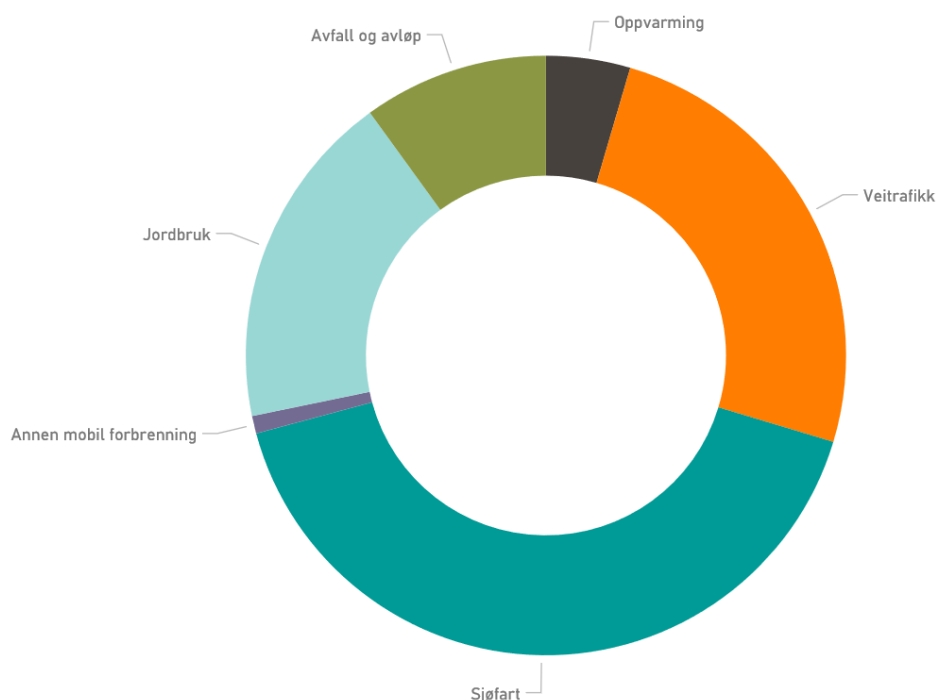
Kommunen innfører årlig klimaregnskap hvor hensikten er å kartlegge endringer i kommunes klimautslipp. Regnskapet legges fram for politikerne en gang i året.

9. Klimautslipp i Randaberg kommune 2016

Alle opplysningene er hentet fra <http://www.miljostatus.no/>

9.1. Totalt utslipp i 2016 (tonn CO2-ekv) 47056

UTSLIPP I 2016 FORDELT PÅ SEKTORER

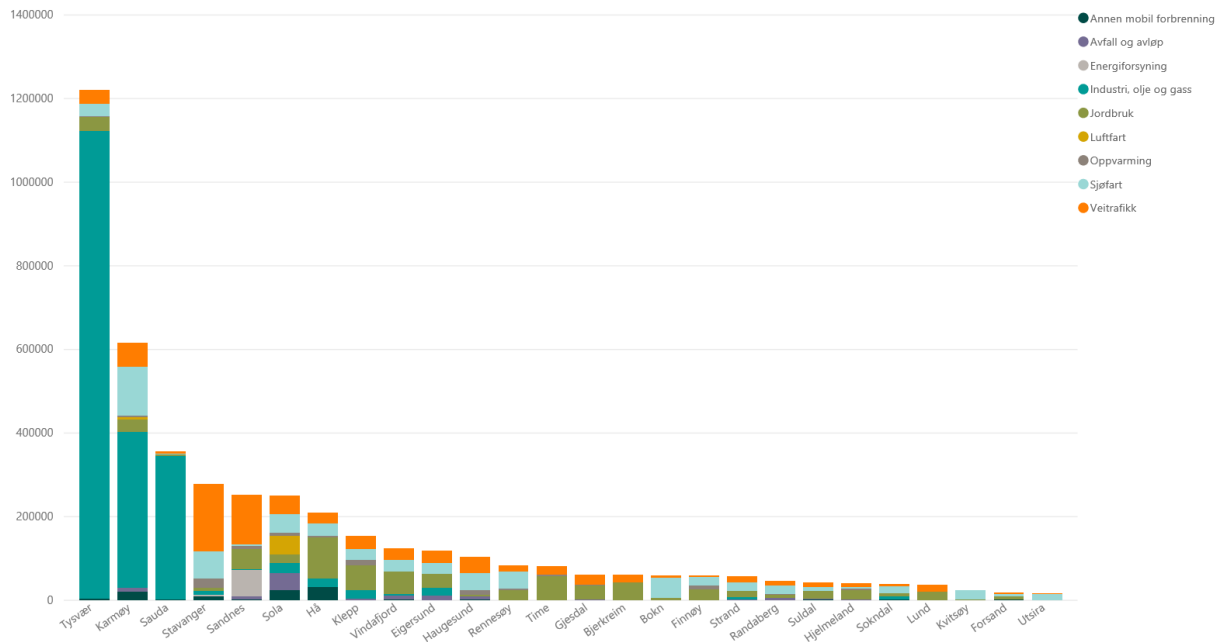

Utslipp per år (tonn CO2-ekvivalenter)

Sektor	2009	2011	2013	2015	2016
Oppvarming	2720	1171	2174	1981	2133
Veitrafikk	11939	12163	12518	12705	11820
Sjøfart	20740	20740	20740	25379	19366
Annen mobil forbrenning	767	802	516	463	448
Jordbruk	8646	8754	8791	8571	8595
Avfall og avløp	4743	5172	6007	5724	4693
Totalt	49555	48802	50745	54823	47056

Grunnen til at Randaberg kommune ligger høyt på sjøfart, er at kommunen er en kystkommune og beregningene er gjort med sjøfart ut til 12 nautiske mil.

9.2. Randaberg kommune sammenlignet med andre kommuner i Rogaland

Mer detaljert beskrivelse av utslippene se vedlegg 2.

For mer informasjon om data og metode.

<http://www.miljodirektoratet.no/Documents/publikasjoner/M989/M989.pdf>